LIITE 1

Tässä liitteessä esitellään sivistystoimen talousarvion laatimiseen liittyvät tiedot toimialoittain sekä taulukossa esitellään jokaisen toimialan tuotot, kulut sekä toimintakate.

Hallinto

Sivistyshallintoon sisältyvät sivistyslautakunta, toimisto sekä seutukunnalliset yhteiset hankkeet, jotka liittyvät perusopetuksen kehittämiseen. Hallinnon henkilöstöresursseihin varataan vuodelle 2027 sama henkilöstöresurssi kuin vuonna 2026. Tämä tarkoittaa 40 % rehtori-sivistysjohtajan tehtävästä sekä 5 % yhden toimistosihteerin tehtävästä.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	64 €	0 €	150 €
Kulut	-41 289 €	-54 160 €	-53 970 €
Toimintakate	-41 225 €	-54 160 €	-53 820 €

Varhaiskasvatus (valmistelija varhaiskasvatusjohtaja)

Varhaiskasvatuksen talousarvioehdotus perustuu varhaiskasvatuksessa olevien lasten arvioituun määrään (ka 41 / kk) vuonna 2027. Arvio perustuu varhaiskasvatuksessa olevien lasten lisäksi vuonna 2026 syntyvien lasten ennusteeseen sekä kotihoidon tukea saavien lasten lukumäärään.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus on laskettu lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tehtävään riittäväksi, mutta henkilöstön tehtäviin kuuluu koko ajan enenevissä määrin myös ruokahuoltoon ja puhtaanapitoon liittyviä tehtäviä. Tämä lisää varhaiskasvatushenkilöstön työn kuormittavuutta ja erilaisia turvallisuuteen liittyviä riskejä. Tämän vuoksi vuoden 2027 talousarvioon varataan resurssi päiväkotihuoltajan tehtävään. Päiväkotihuoltajan tehtävään yhdistetään myös täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevien lasten ryhmän lastenhoitajan tehtävä. Tämä turvaa asetuksen vaatiman henkilömitoituksen täyttymisen koko päivän ajan. Vaikutus henkilöstökuluihin on noin 20600 €.

Päiväkoti on ollut perinteisesti suljettuna heinäkuun kaksi ensimmäistä viikkoa. Vuonna 2027 päiväkodin sulkua ei esitetä, koska varhaiskasvatukselle on tarvetta myös heinäkuussa. Kesäajan hoidon tarve erityisesti alle 3-vuotiaiden osalta on kasvanut. Tähän on varauduttu talousarviossa siten, että varhaiskasvatuksen lastenhoitajien määräaikaiset työsopimukset on tehty 31.7. saakka 30.6. sijaan. Vaikutus henkilöstökuluihin on noin 12000 €.

Vuosina 2024–2026 yhden varhaiskasvatuksen lastenhoitajan palkkaamiseen on voitu hyödyntää OKM:n erityisavustusta, joka on kohdennettu tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Käytännössä sillä on pystytty hieman pienentämään ryhmäkokoja. Avustusta on saatu vuosina 2024–2026 ja hanke jatkuu vuoteen 2027, mutta hankerahoja ei ole enää käytössä. Henkilöstötarve

pysyy kuitenkin ennallaan kevätlukukauden 2027. Tämän vuoksi talousarvioehdotukseen on lisätty yhden varhaiskasvatuksen lastenhoitajan palkkakustannukset (21560 €).

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	37 655 €	39 600 €	16 600 €
Kulut	-571 650 €	-578 943 €	-606 754 €
Toimintakate	-533 995 €	-539 343 €	-590 154 €

Esi- ja perusopetus

Esi- ja perusopetuksen vuoden 2027 talousarvioehdotus perustuu ensisijaisesti lakisääteisten koulutuspalveluiden turvaamiseen sekä kuntastrategian mukaisten laatutavoitteiden huomioimiseen. Toiminnan keskeisiä kustannuspaineita aiheuttavat oppimisen tuen uudistuksen mukaiset henkilöstöresurssit sekä henkilöstömenojen nousu. Oppilasmäärän vähenemisestä huolimatta opetuksen järjestämiseen liittyvät velvoitteet, opetuksen laatuvaatimukset sekä oppilaiden tuen tarpeet pitävät resurssitarpeen nykyisellä tasolla.

Esi- ja perusopetuksen sisäiset vuokramenot laskevat vuodelle 2027 noin 50 000 euroa. Samaan aikaan vuoden 2027 arvioidut henkilöstökulut kasvavat vuoteen 2026 verrattuna noin 50 000 euroa. Näin ollen mahdolliset säästötoimenpiteet kohdistuisivat suoraan palvelutasoon, opetuksen sisältöihin tai oppimisen tuen järjestämiseen. Talousarvioehdotuksen tavoitteena on turvata lasten ja nuorten hyvinvointi, oppiminen ja yhdenvertaiset koulutuspalvelut sekä tukea kunnan strategisten tavoitteiden toteutumista.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	117 996 €	130 050 €	110 210 €
Kulut	-1 945 768 €	-2 009 810 €	-1 985 302 €
Toimintakate	-1 827 772 €	-1 879 760 €	-1 875 092 €

Kulttuuritoimi (valmistelija nuoriso-, kulttuuri- ja ja hyvinvointivastaava)

Kulttuuritoimeen varataan 35 % nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan työajasta.

Tammenlehvän Kannonkosken perinnetoimikunnan perustamisen myötä kulttuuritoimelle on siirtynyt tehtäväksi perinnepyhien seppeleiden hankkiminen sankarihaudalle, sekä toimikunnan kokousten kahvitukset.

Kirjaston yläkerran kotiseutuarkistoaineisto tullaan käymään läpi talven 2026–2027 aikana ja puhdistettu kunnan arkistoaineisto siirretään kunnantalon arkistoon. Muu

arkistomateriaali kuten esimerkiksi järjestöjen asiakirjat siirtyvät kylätalolle muodostuvaan arkistoon.

Elokuvateatteri siirtyy kirjaston yläkerrasta kylätalolle ja elokuvanäytökset pyritään käynnistämään alkuvuodesta 2027. Tauolla oleva kunnan elokuvalisenssi uusitaan. Näyttelyille suunnitellaan uutta tilaa joko kylätalolle tai liikkuvina järjestelyinä. Aiemmin kirjastolla toteutetut tapahtumat, konsertit, käsityöillat ym. toteutuvat pääsääntöisesti kylätalolla.

Nuottalan hallinta siirtyy Kannonkoski-seuralta kulttuuritoimelle. Kulttuuritoimi vuokraa Nuottalan päärakennusta muille toimijoille. Vuokrausohjeet ja säännöt laaditaan kunnan kotisivuille ja käsitellään sivistyslautakunnassa. Kylätalon sisäisistä vuokrista jyvitetään kulttuuritoimelle 20 %. Nuottalan vuokra jyvitetään kulttuuritoimelle

Vuonna 2027 järjestöyhteistyön pääpaino on Kylävara-teeman edistämisessä, sekä kunnan ja järjestöjen välisen yhteistyöasiakirjan valmiiksi saattamisessa. Kannonkoski-päivän toteutukseen varataan 2.500 euroa / vuosi.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	0 €	1 000 €	1 000 €
Kulut	-17 199 €	-19 361 €	-31 395 €
Toimintakate	-17 199 €	-18 361 €	-30 395 €

Muut koulutuspalvelut (valmistelija nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaava)

Muut koulutuspalvelut sisältävät Kannonkosken kansalaisopiston sekä musiikkiopiston toiminnan. Siihen varataan 15 % nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan työstä.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	30 149 €	26 466 €	27 360 €
Kulut	-50 497 €	-52 149 €	-60 780 €
Toimintakate	-20 348 €	-25 683 €	-33 420 €

Nuorisotoimi (valmistelija nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaava)

Aiempina vuosina nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan työajasta 20 % on jakautunut nuorisotyöhön ja 20 % Harrastamisen Suomen malli -hankkeelle. Vuonna 2027 nuorisotyöhön varataan 5 % ja Harrastamisen Suomen malli -hankkeelle 20 % nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan työajasta ja tämän lisäksi kunnan liikunnanohjaajan tehtävästä siirretään 15 % nuorisotyöhön. Näin ollen nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan työaika jakautuu kokonaisuudessaan seuraavasti: 10 % viestintä, 25 % nuorisotoimi yhteensä

(vuonna 2026 40 %), kulttuuritoimi 20 %, kansalaisopisto 15 % sekä hyvinvoinnin edistäminen 30 % (vuonna 2026 15 %).

Etsivä nuorisotyö ostetaan Karstulasta. Sopimus päivitetään ja päivitetty sopimus tulee voimaan tammikuussa 2027.

Vuoden 2027 talousarviossa näkyvät kuluina varaukset Harrastamisen Suomen malli- ja Crazy Action -hankkeiden omavastuuosuuksiin kaudelle 2027–2028, sekä nuorisovastaavan 20 %:n työaikaa vastaava palkkakulu, joka siirtyy HSM-hankkeelle, mikäli uusi Harrastamisen Suomen mallin hanke haetaan ja saadaan syksylle. Mikäli uutta hanketta ei haeta tai saada niin omavastuuosuuksiakaan ei kulu. Talousarvioon ei ole arvioitu uusien hankkeiden avustussummia, koska hankkeita ei vielä ole haettu. Tämä on ollut vakiintunut kirjaustapa vuosittain.

Toimintamuutokset

- Nuorten yrittäjyyskasvatuksesta vastaa jatkossa koulu – ei nuorisovastaava
- Tapahtumat keskitetään integroidusti koulupäiviin
- Leiri- ja kv-toiminta keskitetään enemmän Piispalaan,
- Nuorisotoimelle jyvitetään 40 % kylätalon sisäisistä vuokrista.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	56 713 €	3 300 €	2 800 €
Kulut	-104 695 €	-58 757 €	-62 760 €
Toimintakate	-47 982 €	-55 457 €	-59 960 €

Liikuntatoimi (valmistelija nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaava)

Liikuntapalvelujen hallinnointi hoidetaan hyvinvoinnin edistämiseen varattuna työaikana. Kokoaikaisen liikunnanohjaajan työajasta varataan 85 % liikuntatoimelle. Liikuntatoimen työtehtävät jakautuvat koko vuoden liikuntaryhmien ohjaamiseen ja liikuntaneuvontaan sekä lisäksi toukokuun loppuun saakka Liikkuva koulu –hankkeelle. Meneillään oleva Liikkuva koulu –hanke, joka näkyy talousarviossa omana kustannuspaikkanaan.

Liikuntatoimen talousarvioon varataan 2.500 euroa pitkäaikaissairaiden, liikuntarajoitteisten ja vammaisten erityisliikuntakorttiin. Talousarviossa 2027 on varattu edellisen vuoden tapaan Piispalan nuorisokeskuksen ohjauksiin ja tilavuokriin määräraha korvaamaan päättyneeseen palvelupakettiin liittyneiden palvelujen tilavuokria ja Piispalan ohjauskuluja.
Talousarvioon varattu liikuntapalveluiden määräraha toimii mahdollisesti haettavien uusien liikuntahankkeiden omavastuuosuutena kunnan osalta.

Viikoittain tiistaisin toteutettu Teho-tiistai ryhmä jää pois. Perusteena samalle kohderyhmälle monta kertaa viikossa tarjottavat maksuttomat liikuntapalvelut. Kunnan tehtävänä on tarjota liikuntamahdollisuuksia mahdollisimman monelle kuntalaiselle. Teho-tiistain tilalle nostetaan uusi viikoittainen matalan kynnyksen

Tuolijumppa--ryhmä kylätalolle. Toteutus tehostaa työaikaa ja tuo säästöjä ajassa, vuokrissa sekä matkakuluissa. Liikuntaneuvonta keskitetään kouluikäisiin, seniorin hyvinvointineuvoloiden yhteyteen ja jalkautuen tapahtumiin.

Kylätalon sisäisistä vuokrista jyvitetään 15 % liikuntatoimelle.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	59 616 €	0 €	
Kulut	-88 728 €	-70 223 €	-75 290 €
Toimintakate	-29 112 €	-70 223 €	-75 290 €

Hyvinvoinnin edistäminen (valmistelija nuoriso-, kulttuuri ja hyvinvointivastaava)

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä. Kunta neuvottelee vähintään kerran vuodessa hyvinvointialueen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteita, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. 30 % nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan kokonaistyöajasta varataan hyvinvoinnin edistämiseen (vrt. aiemmin 15 %). 20 % sisältää myös liikuntatoimen hallinnointi- ja kehittämistehtävät.

Hyvinvoinnin edistämisen toimialan työajan lisäämisen perusteella on työajan riittämättömyys ja toimialan kasvavista ja moninaistuvista tarpeista johtuva työajan lisääntyminen. Vastaava määrä työaikaa (15 %) vähenee nuorisotoimelta, siirtyen liikunnanohjaajalle.

Sitralta on haettu hanketta Suomalainen sademetsä ja ämpärikaupalla hyvinvointia. Mikäli rahoitus saadaan, toimii vastaavan työajasta 20 % hankkeen omavastuuosuutena. Hankkeessa ei ole euromääräistä omavastuuosuutta.

Kylätalon sisäisistä vuokrista jyvitetään 15 % hyvinvoinnin edistämisen toimialalle.

	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Tuotot	0 €	0 €	0 €
Kulut	-7 441 €	-10 381 €	-22 400 €
Toimintakate	-7 441 €	-10 381 €	-22 400 €

Kirjasto (valmistelija kirjastonjohtaja)

Kirjastoon varataan henkilöstöresurssina kirjastonjohtajan resurssi sekä yhden kuukauden resurssi kirjastovirkailijalle vuosilomien sijaistamiseen.

Kirjaston talousarvioehdotuksessa vuodelle 2027 on pyritty ottamaan huomioon toimintamenoissa tapahtuvat muutokset ja mahdolliset hintojen korotukset sekä muut tiedossa olevat muutokset. Kunnan sisäisiä vuokria on tarkastettu ensi

vuodelle. Kirjaston osalta ne nousevat edellisestä vuodesta 9 312 euroa. Käytännössä tämän suuruinen summa on mahdollista ottaa pois vain aineistomäärärahoista, joka tarkoittaisi käytännössä kirjaston perustoiminnan alasajoa. Tämän takia kirjaston talousarvio ylittää annetun kehyksen sisäisen vuokran nousun verran.

Kannonkosken kirjaston hankintamäärät asukasta kohden ovat kirjastokimpan kokonaisuutta katsoen hyvät. Tämä taso pyritään säilyttämään myös vuoden 2027 talousarvioehdotuksessa, eikä määrärahaan tehdä muutoksia. Riittävällä omalla aineistomäärärahalla sekä Keski-kirjastojen yhteiskäytössä olevalla kokoelmalla, asiakkailla on edullisesti käytössä laaja ja kattava valikoima monipuolista kirjastoaineistoa. Kirjaston perinteistä aineistotarjontaa täydentävät myös e-palvelut kuten valtakunnallinen e-kirjasto sekä Keski-kirjastojen yhteiset e-aineistot. Seutukuljetukset kulkevat kahdesti viikossa ja ovat edelleen erittäin edullinen tapa tuoda koko Keski-kirjastojen aineisto kaikkien asiakkaiden saataville.

Kirjastolla on tärkeä rooli kunnan elinvoiman rakentamisessa ja ylläpitämisessä. Kirjasto tarjoaa kaikille kuntalaisille avoimia, monipuolisia palveluita sekä paikan, jossa viettää aikaa. Kirjasto tarjoaa tukea opiskeluun ja osaamisen kehittämiseen. Kirjastosta saa apua digitaalisessa yhteiskunnassa toimimiseen sekä esim. tulostuspalveluita. Aktiivisesti kirjastoa käyttäville kausiasukkaille kirjasto toimii tärkeänä ja luontevana ikkunana Kannonkosken kuntaan.

	TP 2025	**TA 2026**	**TA 2027**
Tuotot	384 €	390 €	300 €
Kulut	-102 573 €	-111 580 €	-120 802 €
Toimintakate	-102 189 €	-111 190 €	-120 502 €

Sopimus työn- ja vastuunjaon periaatteista sekä avustuksen käytöstä ja siihen liittyvistä vastuista 20.10.2026

Nuorisokeskus Piispala hakee hankeavustusta nuorisoalan alueellisen ja paikallisen toiminnan kehittämiseen. Tällä sopimuksella Kannonkosken kunta anoo avustuksen edelleen siirtoa Nuorisokeskus Piispalalle ja vahvistaa, että Nuorisokeskus Piispala vastaa kokonaisuudessaan ”Hyvä mätsi” -hankkeen hallinnoinnista, avustuksen käytöstä, mahdollisesta takaisinmaksusta ja selvityksen antamisesta Lupa- ja valvontavirastolle. Hankkeen käytännön toteutuksesta, koordinoinnista, seurannasta ja raportoinnista vastaavat kokonaisuudessaan Nuorisokeskus Piispalan henkilöstöön kuuluvat hankkeen vastuuhenkilöt. Nuorisokeskus Piispala järjestää kirjanpidon kirjanpitolain (1336/1997) ja -asetuksen (1339/1997) mukaisesti.

Nuorisokeskus Piispala on Kannonkosken kunnan itsenäinen liikelaitos ja avustushakemusta laadittaessa sähköinen asiointijärjestelmä tunnistaa Nuorisokeskus Piispalan Y-tunnuksen perusteella Kannonkosken kunnaksi. Hakijan nimeksi ole mahdollista merkitä Nuorisokeskus Piispalaa erillisenä hakijana, vaan hakijana näkyy Kannonkosken kunta, vaikka hanke olisi kokonaisuudessaan Nuorisokeskus Piispalan valmistelema, hakema, koordinoima, toteuttama ja raportoima hanke.

Piispalan Kokous- ja Hyvinvointipalvelut Oy ei hae avustusta, koska Piispalan toiminnassa on erotettava toisistaan Nuorisokeskus Piispalan ja Piispalan Kokous- ja Hyvinvointipalvelut Oy:n harjoittama liiketoiminta. Piispalan Kokous- ja Hyvinvointipalvelut Oy harjoittaa elinkeinotoimintaa, kun taas haettava hankeavustus liittyy Nuorisokeskus Piispalan nuorisotyöhön ja nuorisokeskustoimintaan. Nuorisokeskuksen toiminta on kirjanpidollisesti ja toiminnallisesti erillään yhtiön liiketoiminnasta. Hanketta ei ole tästä syystä mahdollista hakea tai toteuttaa yhtiön nimissä. Haetun hankeavustuksen toimenpiteet, talous ja raportointi liittyvät kokonaisuudessaan Nuorisokeskus Piispalan nuorisotyöhön.

Haettava hankeaika on: 1.1.2027-31.12.2029 ja hanke käynnistetään rahoituspäätöksen tultua. Valtionavustuksen osuus kokonaisrahoituksesta on 90,00 %. Nuorisokeskus Piispala vastaa hankkeen omarahoitusosuudesta.

Sopimus astuu voimaan, mikäli Nuorisokeskus Piispalalle myönnetään LVV:n hankeavustus nuorisoalan alueellisen ja paikallisen toiminnan kehittämiseen.

Tehtävänimike _____

allekirjoitus_____

nimenselvennys _____

paikka ja päivämäärä_____

Tehtävänimike _____

allekirjoitus_____

nimenselvennys _____

paikka ja päivämäärä_____

”HYVÄ MÄTSI” –
hankeluonnos 2027

Pohjoisen Keski-Suomen kuntien
alueen nuorisotyön
toteuttamisen,
kehittämisen ja
kansainvälistymisen
tukeminen

TIIVISTETTY HANKEKUVAUS

Kehittämishankkeen tavoitteena on yhdessä pohjoisen Keski-Suomen pienten kuntien nuorten kanssa **kehittää toimintamallia, jossa nuoret pääsevät itse vaikuttamaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan heille merkityksellistä toimintaa.**

Mukana hankkeessa ovat (mahdollisesti) Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi ja Kyyjärvi. Hankkeen keskeinen ajatus on, että nuoria ei nähdä ainoastaan toimintaan osallistujina, vaan aktiivisina toimijoina ja oman alueensa kehittäjinä. Tavoitteena on **osallistaa kaikkien kuntien nuoria ja nuorten ryhmiä suunnitteluun ja omien projektien toteutukseen sekä omassa kunnassa että yhteisesti Nuorisokeskus Piispalassa**.

Projektit tukevat nuorten mahdollisuutta ilmaista omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tulevaisuuden näkymiään ja yhtenä välineenä projekteissa voivat toimia muun muassa taide ja kulttuuri. Välineet nuoret valitsevat itse. Hankkeessa kehitetään osallistavin ja yhteiskehittämisen menetelmin nuorten omaehtoista toimintaa ja käytännön projektiosaamista.

Nuorisokeskus Piispalan nuorisotyön ammattilaiset ja kansainväliset vapaaehtoiset nuoret yhdessä yhteistyökuntien nuorisotyön toimijoiden kanssa toimivat nuorten toiminnan mahdollistajina, fasilitoijina ja tukijoina.

HANKKEEN TAUSTA JA TARVE

Pohjoisen Keski-Suomen pienissä maaseutukunnissa nuoret tarvitsevat nykyistä enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa oman alueensa nuorille suunnattuun toimintaan, osallistua mielekkääseen vapaa-ajan tekemiseen sekä kohdata muita nuoria. Nuoret toivovat erityisesti uusia harrastusmahdollisuuksia, matalan kynnyksen ajanviettopaikkoja, yhteistä tekemistä sekä sitä, että heidän näkemyksiään kuullaan ja ne vaikuttavat käytännössä nuorisotyön sisältöihin.

Maaseudulla nuorten mahdollisuudet osallistua toimintaan eivät kuitenkaan toteudu yhdenvertaisesti. Pitkät välimatkat ja vähäiset joukkoliikenneyhteydet vaikeuttavat nuorten itsenäistä liikkumista ja kasvokkaisia kohtaamisia vapaa-ajalla. Pienissä kunnissa myös nuorisotyön henkilöstö- ja muut resurssit ovat rajalliset. Yksittäisen kunnan mahdollisuudet tarjota monipuolista toimintaa, kokeilla uusia toimintamuotoja ja kehittää nuorisotyötä ovat siksi rajallisemmat kuin suuremmilla paikkakunnilla.

Samaan aikaan maaseutu on monelle nuorelle tärkeä ja hyvä elinympäristö. Oma yhteisö, perhe- ja ystävyyssuhteet sekä kotiseutu kiinnittävät nuoria alueelle, ja osa nuorista haluaa rakentaa tulevaisuutensa maaseudulla. Nuorten hyvinvoinnin ja alueelle kiinnittymisen näkökulmasta on tärkeää, että nuorella on asuinpaikastaan riippumatta mahdollisuus kuulua yhteisöön, osallistua, vaikuttaa ja löytää itselleen mielekästä tekemistä. Tarvetta vahvistaa myös Nuorisobarometri 2025:n esiin nostama huoli nuorten heikentyneestä tulevaisuuskosta ja tyytyväisyydestä omaan elämään.

Keskeinen kehittämistarve onkin löytää keinoja, joilla pienten kuntien rajallisia nuorisotyön resursseja voidaan käyttää nykyistä vaikuttavammin yli kuntarajojen. Kaikkea toimintaa ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa jokaisessa kunnassa erikseen. Kuntien ja nuorisokeskuksen osaamista, henkilöstöresursseja, toimintaympäristöjä ja verkostoja yhdistämällä voidaan tarjota nuorille monipuolisempia osallistumisen, kohtaamisen ja tekemisen mahdollisuuksia myös siellä, missä nuorten määrä on pieni ja etäisyydet pitkiä.

Yhteistyölle on myös lainsäädännöllinen perusta. Nuorisolain tavoitteisiin kuuluvat muun muassa nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen, nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Kuntarajat ylittävällä yhteistyöllä voidaan viedä näitä tavoitteita käytäntöön paikallisten nuorten tarpeista lähtien.

Hankkeen tarve syntyy siten kahdesta samanaikaisesta tavoitteesta: nuorille halutaan tarjota asuinpaikasta riippumatta nykyistä yhdenvertaisemmat mahdollisuudet osallistua, vaikuttaa, harrastaa ja kohdata muita nuoria, ja samalla pienten kuntien nuorisotyöhön tarvitaan uusia tapoja yhdistää resursseja ja osaamista. Kehittämistyössä huomioidaan, etteivät maaseutualueet tai niiden nuoret muodosta yhtenäistä ryhmää. Toimintamallit rakennetaan paikallisiin olosuhteisiin ja ennen kaikkea nuorten esiin tuomiin tarpeisiin sopiviksi.

Hankkeen tausta ja tarve teksti perustuu seuraaviin lähteisiin:

- Appelqvist-Schmidlechner, K., Axelin, H., Helenius, J., Jahnukainen, M., Kallio, J., Kiilakoski, T., 2026. Nuorten tulevaisuususko horjuu - millaisia toimia nyt tarvitaan? : Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2026:18. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/8a43b55d-de8a-4602-88c3-587d16eb783c/content
- Aro, R., Aro, N., Manu, S. & Sinerma, J. 2023. Harvaan asutun maaseudun nykytila-analyysi https://www.mdi.fi/wp-content/uploads/2024/01/Loppuraportti-Harvaan-asutun-maaseudun-nykytila-2023.pdf
- Kankaanranta, E. 2025. Parasta on luonnon rauha, turvallisuus ja vapaus elää omannäköistä elämää: Maaseutualueiden lasten ja nuorten kuulemisen tulokset. Maa- ja metsätalousministeriö. 2025-03-28. Sarjajulkaisu. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/62f5e0c4-9d56-4cd2-b3ca-51db2b144aca/content
- Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023. Valtion nuorisoneuvosto. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja, numero 70. ISSN 2489-9461 (painettu) ISSN 2489-947X (verkkojulkaisu) https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/03/hyvinvointikatsaus_saavutettava.pdf
- Laine, S. & Happonen, K. (toim.). 2025. Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025. Valtion nuorisoneuvosto. Nuorisotutkimusseura. Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/1883/2143/7696
- Luonnonvarakeskus (Luke) 2026. Verkkosivut. Maaseututieto. Väestö. https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/maaseututieto/vaesto
- Moisala, M. (toim.) 2023. Nuorisotyö pienissä kunnissa - Näkökulmia tehtävistä ja tulevaisuuksista. https://www.theseus.fi/server/api/core/bitstreams/d7dab97b-0a2a-49b6-86ac-1dc06b405f69/content
- Nuorisolaki 21.12.2016/1285. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/1285
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2024. Vahvistetaan nuorten hyvinvointia monialaisin toimenpitein Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma (VANUPO) 2024–2027. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:21. Helsinki.
- Vehkalahti, K., Eriksen, I. M., & Østergaard, J. (Toim.). (2026). Growing Up Rural: Qualitative Longitudinal Explorations of Young People Living in the Nordic Countries. Palgrave Macmillan. Studies in Childhood and Youth.

HANKKEEN TAVOITTEET

Hankkeen päätavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vaikutusmahdollisuuksia luomalla toimintamalli, jossa nuoret etenevät omista ideoistaan konkreettisten projektien suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Hankkeen punaisena lankana on prosessi: **nuorten ääni → oma idea → suunnittelu → oma projekti → vastuu → toteutus → arviointi → vaikutus**.

Hankkeen tavoitteena on:

- vahvistaa nuorten kokemusta omasta osallisuudestaan ja siitä, että heidän ajatuksillaan ja näkemyksillään on merkitystä oman elinympäristönsä, yhteisönsä ja tulevaisuutensa kehittämisessä;
- tarjota nuorille käytännön kokemuksia projektityöskentelystä, vastuunkannosta, yhteistyöstä, viestinnästä ja vaikuttamisesta sekä kehittää taitoja, joita tarvitaan opinnoissa, työelämässä, arjessa ja aktiivisena kansalaisena toimimisessa;
- tukea nuorten yhteisöllisyyttä, aktiivista toimintaa ja hyvinvointia sekä ehkäistä yksinäisyyttä vahvistamalla vertaissuhteita ja uusia sosiaalisia verkostoja;
- lisätä nuorten mahdollisuuksia osallistua nuorisotyön suunnitteluun ja kehittämiseen sekä tuoda esille nuorten näkemyksiä ja tarpeita;
- edistää yhdenvertaisuutta nuorisotyössä tarjoamalla saavutettavia, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia pienten kuntien nuorille;
- vahvistaa harvaan asutun pohjoisen Keski-Suomen kuntien nuorisotyötä ja tukea kuntia tarjoamaan monipuolisempaa sekä paremmin nuorten tarpeisiin vastaavaa toimintaa.

Alueellisena tavoitteena on rakentaa pohjoisen Keski-Suomen pienten kuntien (Kivijärvi, Kannonkoski, Kyyjärvi, Karstula) ja Nuorisokeskus Piispalan kuntarajat ylittävää yhteistyötä ja vahvistaa pienten kuntien nuorten välistä yhteyttä. Hanke kokoaa nuoria eri kunnista yhteiseen toimintaan, jossa nuoria kohdataan heidän omilla paikkakunnillaan ja samalla luodaan nuorisokeskuksesta yhteinen alueellinen kohtaamispaikka. Tavoitteena on lisätä nuorten mahdollisuuksia luoda uusia suhteita myös oman kuntansa ulkopuolelle.

Lisäksi hankkeen tavoitteena on:

- vahvistaa kuntien ja nuorisokeskuksen välistä yhteistyötä sekä kehittää alueellisia nuorisotyön verkostoja;
- tehdä näkyväksi kuntarajat ylittävää yhteistyötä ja lisätä yhteistyövalmiuksia alueen nuorisotyössä;
- edistää kansainvälisyyttä, kulttuurienvälistä ymmärrystä ja rauhankasvatusta hyödyntämällä nuorisokeskuksen kansainvälistä toimintaa ja vapaaehtoisia;
- kehittää ja pilotoida toimintamalli, joka on sovellettavissa myös laajemmin pienten maaseutukuntien nuorisotyöhön;
- varmistaa hankkeessa syntyvän toimintamallin juurtuminen osaksi alueen nuorisotyötä sekä levittää hyviä käytäntöjä kunnille ja valtakunnalliseen nuorisokeskusverkostoon.

Hankkeen pitkän aikavälin tavoitteena on lisätä nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja yhteiskunnallista aktiivisuutta sekä vahvistaa pienten kuntien nuorisotyön laatua, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta.

TOIMINTASUUNNITELMA

Hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan nuorten osallisuutta vahvistava toimintamalli, jossa nuoret etenevät omista ajatuksistaan ja tarpeistaan kohti konkreettisia projekteja ja vaikuttamistoimintaa. **Toiminta rakentuu sekä paikallisesti nuorten omissa kotikunnissa tapahtuvan työskentelyn, alueellisen yhteistyön sekä nuorten omien projektien ympärille.**

TOIMINTAMALLI – NUORTEN LUO KUNTIIN JA YHTEISET ALUEELLISET TAPAAMISET NUORISOKESKUS PIISPALASSA

Hankkeen alkuvaiheessa toimintaa viedään nuorten omiin kuntiin ja nuorten arkiympäristöihin. Käymme Kivijärvellä, Kyyjärvellä, Karstulassa ja Kannonkoskella tapaamassa nuoria nuorisotiloilla ja kouluilla sekä muissa nuorten kokoontumispaikoissa kuulemassa heidän ajatuksiaan ja kertomassa hankkeen toiminnasta, johon he ovat tervetulleita mukaan. Kuntakäynneillä pyritään tavoittamaan mahdollisimman monipuolinen joukko nuoria ja madaltamaan osallistumisen kynnystä pienissä kunnissa. Kuntakäynneillä tavataan samoin paikallisia nuorisotyön toimijoita.

Tapaamisten tavoitteena on kartoittaa nuorten näkemyksiä muun muassa:

- omasta arjestaan ja vapaa-ajastaan
- paikallisista harrastus- ja osallistumismahdollisuuksista
- oman paikkakunnan kehittämistarpeista
- heille tärkeistä teemoista ja vaikuttamisen kohteista
- alueen tulevaisuudesta ja nuorten roolista sen rakentamisessa.

TOIMINTASUUNNITELMA/ yhteiset alueelliset tapaamiset

Paikallisten tapaamisten jälkeen nuoria kutsutaan yhteisiin alueellisiin tapaamisiin Nuorisokeskus Piispalaan. Nuorisokeskus toimii hankkeen yhteisenä kohtaamispaikkana, jossa eri kuntien nuoret voivat tutustua toisiinsa ja rakentaa uusia verkostoja kuntarajojen yli.

Yhteisissä tapaamisissa:

- tutustutaan ja ryhmäydytään
- tavataan muiden kuntien nuoria
- jaetaan ajatuksia ja kokemuksia
- tunnistetaan yhteisiä kiinnostuksen kohteita
- kehitetään omia ideoita eteenpäin
- muodostetaan mahdollisesti yhteisiä projektiryhmiä
- suunnitellaan tulevaa toimintaa ja projekteja sekä toteutetaan nuorten omia projekteja.

Toimintamallissa yhdistyvät sekä paikallinen toiminta omassa kunnassa että alueellinen toiminta yhdessä muiden nuorten kanssa.

Samoin nuorisokeskuksessa järjestetään yhteisiä tapaamisia ja työpajoja alueen nuorisotyön toimijoille, joissa työntekijät voivat verkostoitua sekä jakaa omia kokemuksiaan ja hyviä käytänteitä hankkeen toimintaan liittyen.

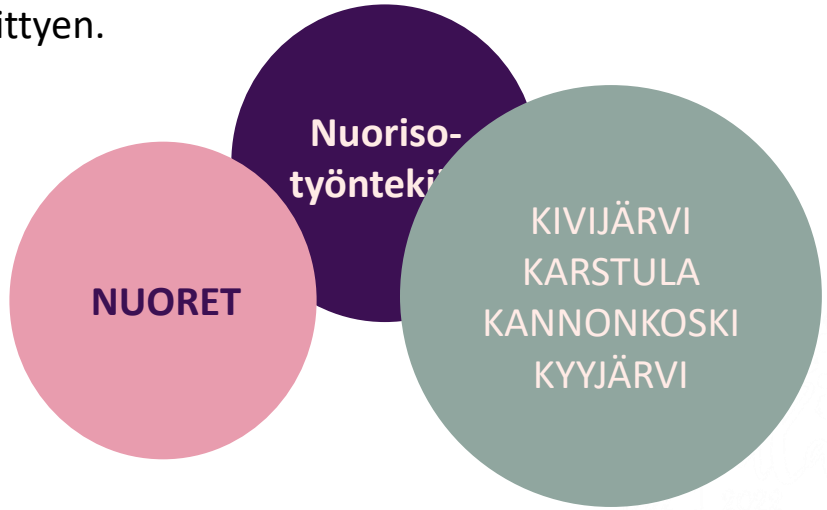

TOIMINTASUUNNITELMA/ Nuorten omat projektit

Hankkeen keskeinen toimintamuoto on nuorten itse suunnittelemien ja toteuttamien projektien tukeminen. Nuoret valitsevat itse teemat ja sisällöt, joita haluavat edistää yhdessä muiden kanssa. Projektit voivat liittyä esimerkiksi:

- leireihin ja retkiin
- tapahtumien järjestämiseen
- taide- ja kulttuuritoimintaan
- media-, podcast- ja videoprojekteihin
- yhteisötaiteeseen
- nuorten omien tilojen kehittämiseen
- sukupolvien väliseen toimintaan
- muihin nuorten itse kehittämiin ideoihin.

Tavoitteena ei ole tarjota valmiita toimintasisältöjä, vaan antaa heille mahdollisuus päättää itse, mitä he haluavat tehdä.

TOIMINTASUUNNITELMA/

Ohjaajan rooli – tukea ja fasilitoida, ei tehdä nuorten puolesta

Hankkeen toimintaperiaatteena on, että nuoret saavat vastuuta omasta toiminnastaan turvallisesti tuettuina. Nuorten ohjaajat, nuorisotyön ammattilaiset ja myös mahdollisuuksien mukaan Nuorisokeskus Piispalan kansainväliset vapaaehtoiset toimivat valmentajina, fasilitaattoreina, tukijoina ja mahdollistajina.

Nuoret voivat vastata oman projektinsa:

- ideoinnista ja suunnittelusta
- aikataulutuksesta
- työnjaosta
- budjetoinnista
- hankinnoista
- käytännön järjestelyistä
- toteutuksesta
- arvioinnista ja raportoinnista.
- rahoitushausta hankekauden jälkeen

Ohjaajien tehtävänä on tarjota turvalliset toimintaraamit, tukea päätöksentekoa ja auttaa ongelmatilanteissa. Vastuu projektien sisällöistä ja toteutuksesta säilyy nuorilla mahdollisimman laajasti. Esimerkiksi nuorten itse suunnittelemassa leirissä nuoret voisivat suunnitella ohjelman, tehdä ruokalistan ja kauppalistan sekä huolehtia hankinnoista heille annetun budjetin puitteissa.

Tällöin nuoret oppivat käytännössä muun muassa:

- aikatauluttamista ja projektinhallintaa
- talous- ja budjetointitaitoja
- viestintää
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- päätöksentekoa
- ongelmanratkaisua
- vastuunottoa
- viestintää
- projektirahoituksen hakua projekteilleen hankkeen päätyttyä

Oppiminen tapahtuu tekemisen kautta.

KIVIJÄRVI
KARSTULA
KANNONKOSKI
KYYJÄRVI

NUORET Piispala

TOIMINTASUUNNITELMA/

Taide- ja kulttuuritoiminta osallisuuden välineenä

Yhtenä hankkeen mahdollisena kokonaisuutena toteutetaan nuorten omiin kiinnostuksenkohteisiin pohjautuvia taide- ja kulttuuriprojekteja. Niiden avulla nuoret voivat käsitellä omaa arkeaan, hyvinvointiaan, tulevaisuuden näkymiään ja elinympäristöään.

Nuoret voivat tuottaa sisältöjä esimerkiksi:

- valokuvauksen
- videotuotannon
- podcastien
- kirjoittamisen
- musiikin
- sarjakuvien
- yhteisötaiteen keinoin
- jonkun muun taidemuodon keinoin

Projektien lopputuloksina voi syntyä esimerkiksi näyttelyitä, julkaisuja, tapahtumia, esityksiä, podcasteja tai yhteisötaideteoksia.

Toiminnan tavoitteena on vahvistaa nuorten omaa ääntä ja tarjota heille välineitä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tärkeää on, että nuoret kehittävät myös tämän projektin itse ja ohjaajille jää fasilitoijan rooli.

TOIMINTASUUNNITELMA/
Nuorten tila -kehittämisprojekti

Nuorisokeskus Piispalaan valmistuu uusi ruokala/ravintola syksyllä 2027, jolloin nykyinen ruokalarakennus jää nuorisotyön käyttöön. Tämä voi tarjota hankkeelle erittäin konkreettisen mahdollisuuden nuorten osallisuuteen. Hankkeen aikana nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua käytöstä vapautuvan ruokalarakennuksen kehittämiseen. Mikäli nuoret kokevat aiheen omakseen, he voivat muodostaa sen ympärille oman projektinsa. Rakennuksen tuleva käyttö suunnitellaan nuorten tarpeita ja toiveita kuunnellen. Nuoret voisivat ohjaajien tukemina esimerkiksi:

- kartoittaa tarpeita
- suunnitella tilan käyttöä
- ideoida toimintaa
- laatia budjetin
- priorisoida hankintoja
- suunnitella tilan kalustamista ja viihtyisyyttä
- osallistua mahdollisuuksien mukaan käytännön toteutukseen.

Tavoitteena on tarjota konkreettinen esimerkki siitä, kuinka nuorten ideat voivat edetä ajatuksesta suunnitteluun ja suunnittelusta käytännön toteutukseen sekä näkyväksi muutokseksi omassa toimintaympäristössä. Rakennuksen uusiokäyttöprojekti toteutetaan hankkeessa kuitenkin vain, mikäli nuoret itse haluavat ottaa sen projektikseen.

TOIMINTASUUNNITELMA/
Arviointi, juurruttaminen ja verkostotyö

Hankkeen aikana kerätään jatkuvasti palautetta nuorilta, kunnista ja yhteistyökumppaneilta. Kokemusten pohjalta kehitetään toimintamalli, joka tukee erityisesti pienten kuntien nuorisotyötä ja nuorten osallisuutta.
Hankkeen lopputuloksena syntyy toimintamalli, jonka keskeisiä elementtejä ovat:

- nuorten aktiivinen osallistuminen toiminnan suunnitteluun
- kuntien ja nuorisokeskuksen yhteistyö
- kuntarajat ylittävä nuorten toiminta
- projektiperustainen oppiminen, jossa nuoret oppivat mm. myös hakemaan rahoitusta omille projekteilleen hankkeen päätyttyä.
- kansainvälisyys ja kulttuurienvälinen kohtaaminen

Mallin käyttöönottoa tuetaan yhteistyössä kuntien kanssa, ja hankkeen tuloksista sekä hyvistä käytännöistä viestitään alueellisesti ja valtakunnallisesti nuorisokeskusverkostossa. Näin hankkeen vaikutukset jatkuvat myös hankekauden päättymisen jälkeen.

ARVIOINTI, SEURANTA JA VAIKUTTAVUUS

Hankkeen toteutusta ja vaikuttavuutta arvioidaan systemaattisesti sekä määrällisesti että laadullisesti koko hankekauden ajan. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa toiminnan laadusta, tavoitteiden toteutumisesta sekä hankkeen vaikutuksista nuorten osallisuuteen, vaikuttamismahdollisuuksiin, yhteisöllisyyteen ja sosiaalisten verkostojen muodostumiseen, osaamiseen sekä kuntien väliseen yhteistyöhön. Samoin hankkeessa arvioidaan toimintamallin kehittämistä ja juurtumista.

Hankkeen ohjausryhmä kokoontuu hankkeen aikana puolivuosittain (keväällä ja syksyllä), jolloin hanketyöntekijä esittelee hankkeen etenemistä ja avaa hankkeen tuloksia ja saa ohjausryhmältä ohjausta ja kommentteja hanketyön etenemisen tueksi. Ohjausryhmän jäsenet on kysytty mukaan hanketta suunniteltaessa, lisäksi heidät on valittu siten, että heillä on tarkka käsitys nuorisotyön tarpeesta alueella ja he ovat kaikki nuorisotyön ammattilaisia. He ovat myös olleet sitä mieltä, että tällaiselle hankkeelle on tarve hankkeeseen mukaan lähteneiden kuntien osalta pohjoisen Keski-Suomen alueella.

Hankevetäjä seuraa hankkeen toteutumista sekä hankkeen tuotoksia tekemällä hankkeen alussa hankkeen vuosikellon ja määrittelemällä hankkeelle tarkat mittarit, joilla hän pystyy kuukausittain mittaamaan hankkeen etenemistä sekä tavoitteiden toteutumista. Näitä hän myös esittelee ohjausryhmän kokouksissa. Toimintaa mitataan määrällisesti (osallistujamäärät, tapaamiset, projektit ja tapahtumat, hankkeen näkyvyys, viestinnällä tavoitettujen määrä jne.) että vaikutuksia (osallisuus, yhteisöllisyys, osaaminen ja yhteistyöverkostojen vahvistuminen) erilaisin osallistuja- ja palautekyselyin (zef.fi palvelu), havainnoiden, erilaisin haastatteluin, arviointi- ja ryhmäkeskusteluin, reflektiohetkin, itsearvioinnein, vertaisarvioinnein, työpajoin ja dokumentoiden. Hanketyöntekijä tekee kuukausittaista raportointia, jolla tarkkailee budjettia, tavoitteita ja hankkeen etenemistä.

Arvioinnin mittarit suunnitellaan siten, että nuorten osallisuus toteutuu laajalti hankkeen arvioinnissa, seurannassa ja vaikuttavuusarvioinnissa sekä jatkon suunnittelussa. Heidän mielipiteensä, tarpeensa ja ideansa otetaan huomioon tulevien toimenpiteiden suunnittelussa joustavasti. Vaikuttavuutta seurataan vertaamalla asetettuja tavoitteita toteutuneisiin, sekä katsotaan mitä muuta hankkeen aikana on mahdollisesti syntynyt.